

АВТОРИ

Абакумова Вікторія Іванівна – доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Агафонова Надія Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії, історії та політології Одеського національного економічного університету.

Арасланова Сніжана Миколаївна – аспірантка Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка.

Бакуменко Ярослав Сергійович – аспірант кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Бєсов Леонід Михайлович – доктор історичних наук, професор, старший науковий співробітник Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Бичковська Ганна Миколаївна – молодший науковий співробітник Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, аспірантка.

Бібіков Дмитро Валентинович – молодший науковий співробітник Інституту археології Національної академії наук України.

Бірюк Павло Михайлович – начальник відділу обстеження територій № 1 Комунального підприємства «Київблагоустрій», аспірант заочної форми навчання кафедри історії України Інституту історичної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Бойченко Світлана Геннадіївна – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри організації соціально-психологічної допомоги населенню Чернігівського національного технологічного університету.

Боровик Анатолій Миколайович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Боровик Микола Анатолійович – аспірант кафедри всесвітньої історії Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Будзар Марина Михайлівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка.

Булик Наталія Михайлівна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу археології Інституту українознавства імені І. Крип'якевича Національної академії наук України.

Ванжула Олена Миколаївна – старший науковий співробітник відділу музейної та науково-фондової діяльності Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній».

Вечерська Ольга Вікторівна – старший науковий співробітник Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника.

Вечерський Віктор Васильович – кандидат архітектури, дійсний член Українського національного комітету Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS).

Гаврилов Володимир Миколайович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, заступник директора з навчальної роботи Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Галь Богдан Олександрович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та політичної теорії Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет».

Гарига-Грихно Маргарита Михайлівна – провідний фахівець з наукової роботи Чернігівського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України.

Герасимчук Олександр Михайлович – старший викладач кафедри педагогіки і методики

викладання історії та суспільних дисциплін Інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Гирич Ярослав Миколайович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Гордієнко Роман Олександрович – аспірант Інституту археології Національної академії наук України.

Городков Олександр Васильович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інженерної екології та природооблаштування Брянської державної інженерно-технологічної академії.

Горох Микола Володимирович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського.

Горькова Анастасія Олексіївна – кандидат історичних наук, учений секретар Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Градун Едуард Юрійович – завідувач відділу містобудівних досліджень Підприємства об'єднання громадян «Інститут культурної спадщини» Всеукраїнської Ради з охорони культурної спадщини України, м. Київ.

Грибенко Олександр Миколайович – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Гриценко Андрій Петрович – кандидат педагогічних наук, директор Слоутського навчально-виховного комплексу Березівської сільської ради.

Гріффен Леонід Олександрович – доктор технічних наук, професор, провідний науковий співробітник Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Демиденко Надія Михайлівна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, завідувачка кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ.

Дмитренко Наталія Михайлівна – кандидат історичних наук, завідувачка історичного відділу Ніжинського краєзнавчого музею імені І.Г. Спаського.

Донець Анна Олександрівна – студентка Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Дорошок Наталія Анатоліївна – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри українознавства, політології і соціології Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Дудка Лариса Олексіївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри політології та права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Еткіна Ірина Ігорівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Єрзіна Ірина Володимирівна – мистецтвознавець Підприємства об'єднання громадян «Інститут культурної спадщини» Всеукраїнської Ради з охорони культурної спадщини України, м. Київ.

Єсюнін Сергій Миколайович – кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Хмельницького обласного краєзнавчого музею, дійсний член Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України Національної академії наук України.

Жарикова Світлана Юхимівна – завідувачка музею Київського національного університету технологій та дизайну.

Желізко Костянтин Анатолійович – аспірант Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Жукова Олена Вікторівна – кандидат історичних наук, доцент, завідувачка кафедри музеєзнавства та пам'яткознавства Харківської державної академії культури.

Заїка Віктор Володимирович – старший викладач кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Заїка Олена Яківна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Звіряка Анна Іванівна – заступник генерального директора Підприємства об'єднання громадян «Інститут культурної спадщини» Всеукраїнської Ради з охорони культурної спадщини України, м. Київ.

Зіборова Ірина Володимирівна – зберігач фондів Згурівського історико-краєзнавчого музею сектору культури, національностей і релігій Згурівської районної державної адміністрації Київської області.

Івакін Всеволод Глібович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Центру археології Києва Інституту археології Національної академії наук України.

Іванченко Леся Антонівна – науковий співробітник Національної наукової сільсько-господарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України.

Казимір Віра Анатоліївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Казіміров Дмитро Вікторович – кандидат історичних наук, спеціаліст Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств установ та організацій.

Калашник Євгеній Станіславович – аспірант Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Каравайко Дмитро Володимирович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Відділу археології раннього залізного віку Інституту археології Національної академії наук України.

Каравайко Сергій Сергійович – студент Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Католик Андрій Віталійович – начальник навчально-методичного відділу, старший викладач кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Кириєвський В'ячеслав Дмитрович – краєзнавець, м. Шостка.

Кириченко Максим Іванович – аспірант кафедри історіографії, джерелознавства та археології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Коваленко Юрій Олександрович – завідувач науково-дослідного відділу Національного заповідника «Глухів».

Ковальов Олександр Єгорович – доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Кондратенко Наталія Григорівна – старший науковий співробітник науково-дослідного відділу фондів Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

Константинов Володимир Олександрович – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Корнієнко В'ячеслав Васильович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, заступник генерального директора з наукової роботи Національного заповідника «Софія Київська».

Коротя Олексій Володимирович – провідний спеціаліст групи Охорони історико-культурної спадщини Обласного управління культури і туризму Сумської обласної державної адміністрації.

Крупенко Оксана Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Кужельна Олена Валеріївна – начальник організаційного відділу виконавчого апарату Шосткинської районної ради Сумської області.

Лейберов Олексій Олегович – старший викладач кафедри всесвітньої історії та міжнародних

відносин Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Лепявко Сергій Анатолійович – доктор історичних наук, професор кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Лесик Людмила Василівна – учитель історії та правознавства Ніжинської загальноосвітньої школи I–II ступенів № 12.

Лебедева Юлія Олександрівна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу філософії та геополітики Науково-дослідного інституту українознавства.

Ликова Оксана Григорівна – науковий співробітник відділу сучасної художньої кераміки Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, молодший науковий співробітник відділу керамології новітнього часу Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України.

Луговик Тетяна Вікторівна – аспірантка кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Луняк Євген Миколайович – доктор історичних наук, професор, доцент Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Любич Олександр Анатолійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін Академії Державної пенітенціарної служби України.

Мамалага Віталій Вікторович – науковий співробітник відділу «Цитадель» Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Мезенцев Володимир Ігорович – кандидат історичних наук (еквівалент Ph. D.), науковий співробітник Канадського Інституту Українських Студій (м. Торонто, Канада), виконавчий директор Батуриного українсько-канадського археологічного проекту від канадської сторони та співкерівник розкопок у Батурині.

Мельник Маргарита Олександрівна – науковий співробітник Національного заповідника «Глухів».

Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського Національної академії наук України.

Міден Ервін Лотарович – аспірант Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Мірошниченко Надія Олександрівна – кандидат педагогічних наук, науковий співробітник Національного заповідника «Глухів».

Мірошниченко Олександр Миколайович – науковий співробітник Національного заповідника «Глухів».

Мокроусова Олена Георгіївна – кандидат історичних наук, головний фахівець відділу обліку пам'яток Київського науково-методичного центру по охороні, реставрації та використанню пам'яток історії, культури і заповідних територій.

Мошик Ірина Вікторівна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, учений секретар Національного заповідника «Глухів».

Назарова Віра Валеріївна – генеолог, засновник сайту «Вихованцям глухівських гімназій присвячується...», співзасновник генеалогічного порталу «Єврейські корні».

Непотенко Інна Василівна – кандидат історичних наук, молодший науковий співробітник Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній».

Нікітенко Надія Миколаївна – доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного заповідника «Софія Київська».

Нікітін Юрій Олександрович – доктор історичних наук, доцент, в. о. ректора Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Нікітін Віктор Григорович – кандидат медичних наук, краєзнавець, м. Конотоп.

Нікітіна Ірина Віталіївна – кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Державного музею героїчної оборони і визволення Севастополя.

Ольговський Сергій Якович – кандидат історичних наук, професор кафедри історії України та музеєзнавства Київського національного університету культури і мистецтв.

Орлов Владлен Миколайович – кандидат історичних наук, науковий співробітник науково-дослідного сектору науково-освітньої роботи Полтавського музею авіації і космонавтики, відділу Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

Осадчий Євген Миколайович – кандидат історичних наук, провідний спеціаліст групи Охорони історико-культурної спадщини Обласного управління культури і туризму Сумської обласної державної адміністрації.

Панченко Валентин Іванович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Петровська Юлія Михайлівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри правових дисциплін Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Пістоленко Ірина Олександрівна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, завідувачка науково-дослідного сектору Полтавського музею авіації і космонавтики.

Плаксина Олена Володимирівна – старший науковий співробітник відділу пам'яткоохоронної роботи та археології Державного історико-культурного заповідника у м. Путивлі.

Подлевський Святослав Володимирович – аспірант Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Попружна Алла Василівна – старший викладач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін Академії Державної пенітенціарної служби України.

Потапенко Максим Васильович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Рахно Олександр Якович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Ребенок Валентин Володимирович – аспірант Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Реброва Наталія Борисівна – генеральний директор Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Рева Лариса Григорівна – кандидат філологічних наук, науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського Національної академії наук України.

Рижєва Надія Олександрівна – доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри історії та археології Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Рожкова Людмила Іванівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри державно-правових дисциплін та українознавства Сумського національного аграрного університету.

Савицький Олексій Дмитрович – генеральний директор Національного заповідника «Глухів».

Саєнко Наталія Анатоліївна – завідувачка відділу археології Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Сидоренко Ольга Сергіївна – аспірантка кафедри історії та археології України Інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Солдатова Каріна Олександрівна – науковий співробітник відділу археології Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Солодка Катерина Юріївна – студентка Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Степенькін Станіслав Юрійович – кандидат історичних наук, завідувач історичного музею Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника.

Страшко Євгенія Матвіївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Сулима Оксана Сергіївна – науковий співробітник науково-дослідного відділу фондів Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

Тарасенко Інна Юріївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу пам'яток княжої та козацької доби Інституту української археографії та джерелознавства

імені М.С. Грушевського Національної академії наук України.

Терех Микола Іванович – завідувач відділу «Цитадель» Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Терещук Оксана Михайлівна – провідний екскурсовод Національного музею історії України.

Титова Олена Миколаївна – кандидат історичних наук, доцент, директор Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Тищенко Костянтин Миколайович – доктор філологічних наук, професор кафедри Близького Сходу Інституту філології Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка.

Ткаченко Валентина Миколаївна – старший науковий співробітник Сумського обласного художнього музею імені Никанора Онацького.

Томілович Людмила Вадимівна – кандидат історичних наук, доцент, заступник генерального директора Інституту культурної спадщини.

Травкіна Ольга Іванівна – кандидат історичних наук, завідувачка відділу музейної та науково-фондової діяльності Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній».

Троцька Валентина Іванівна – старший науковий співробітник відділу археологічної кераміки Національного музею-заповідника українського гончарства.

Федін Олександр Валерійович – історик, м. Брянськ.

Філіпова Ганна Володимирівна – аспірантка Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Фінадоріна Дар'я Вадимівна – художник реставратор I-ї категорії Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника.

Хармак Марина Миколаївна – науковий співробітник відділу «Цитадель» Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Чугаєва Ірина Костянтинівна – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Протоієрей Чурочкін Олександр Анатолійович – кандидат богослов'я, голова єпархіального відділу з історії Конотопської єпархії та канонізації святих, настоятель парафії Різдва Пресвятої Богородиці с. Нова Слобода Путивльського району Сумської області, науковий співробітник Державного історико-культурного заповідника у м. Путивлі.

Шара Любов Миколаївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Шевель Анжеліка Олександрівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Сумського національного аграрного університету.

Шерстюк В'ячеслав Вікторович – завідувач відділу Центру охорони та дослідження пам'яток археології управління культури Полтавської обласної державної адміністрації.

Шишкіна Юлія Андріївна – молодший науковий співробітник Національного заповідника «Глухів».

Шиян Любов Миколаївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Національного заповідника «Замки Тернопілля».

Щербина Світлана Вікторівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології та краєзнавчо-туристичної роботи Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Юрченко Надія Семенівна – завідувачка відділу науково-фондової роботи Сумського обласного художнього музею імені Никанора Онацького.

Юрченко Сергій Борисович – директор Науково-дослідного інституту історії архітектури та містобудування, м. Київ.

Яненко Анна Сергіївна – кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника.

СІВЕРЩИНА В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Технічний редактор – *С.П. Жукова*
Дизайн обкладинки – *Ю.В. Москаленко*
Комп'ютерне складання – *В.В. Ісаєв*
Коректура – *С.П. Жукова, В.І. Мошик*

Редакційна колегія збірки залишає за собою право на стилістичне, лексичне, орфографічне та пунктуаційне редагування матеріалів. Надіслані авторами рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з авторами на сторінках збірки не ведеться. За достовірність фактів, посилань, приміток, коментарів відповідає автор (автори) публікації. Редакція не завжди поділяє точку зору автора (авторів) публікації.

Підписано до друку 29.04.2016 р.
Формат 60 x 84/8.
Ум. друк. арк. 67,89. Обл.-вид. арк. 71,57.
Наклад 150 прим.
Зам. № 1217

Видавець

Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 2429 від 07.02.2006 р.)
вул. Лаврська, 9, корп. 19, м. Київ, 01015, Україна
тел.: +380(44) 2807879; e-mail: m-center@ukr.net

Виготовлювач

ПП Лисенко М.М.
м. Ніжин, вул. Шевченка, 20
тел.: +380-4631-90995, +380-067-4412124, e-mail: milanik@land.ru

УДК 94(477.5)+908(477.5)